StSl 5.159; J. Knobloch ZfS 7.297 upozorňuje, že okraje této babky se ohýbají, svinují dospodu); *bába* poslední snop při obžínkách (= ctihodný, poslední, s pozorností a slávou vezený); *babka* chroust; plochý kamének, házený po vodě tak, aby se několikrát odrazil (snad = oblý, okrouhlý, nešpičatý); srv. rýmové *žabka* t/v; *babka* druh hřibu (má klobouk s koží nahoře rozprýskanou). Opovržlivě je míněna *babka* malý peníz (*koupiti za b-u*), pův. jistý uherský peníz (maď. *babka*) v našich zemích nevítaný a od sněmů znehodnocovaný (jinak, asi mylně, Knobloch uv. m.). Odvozeniny: *babí, babský*; v názvech rostlin jako *babí ucho* (jitrocel) apod.; *babí léto* (některé něm. výrazy ukazují, že se tu míní obdoba s druhou, pozdní láskou vdov), *babí kout* oblohy (obyčejně: severozápad), odkud rády přicházejí nevítané mraky (hledána v tom jakási mythická bytost, prý bohyně Baba, ale to je výmysl; spíše přenesený „babí kout" z jizby, od pece, odkud jsou babské mrzutosti); slovesa: *babiti* pomáhati dětem na svět (= býti činný jakožto porodní bába); *babčeti* (o jablkách dlouho uložených a zhoubovatělých, Hzl), scvrkávati se, dostávati vráskovitý povrch, *zababčeti* zakrněti (o stromu) PS. — *Baba* má u všech Slovanů týž základní význam a často i stejné významy druhotné. Původem je to slovo dětské řeči, téhož způsobu jako *táta, máma*, tj. zdvojení otevřené slabiky s nejsnadnější samohláskou *a*, zde pak s retnicí *b*, tj. hláskou, kterou děti dovedou pronášeti poměrně brzo. Význam takovému slovu dávají velcí: proto má někde i význam odchylný (it. *babbo*, tur. *baba* = táta); většinou ale je „stará žena" (tak i lit. *bóba*, lot. *baba*, střhn. *bābe*). Ve významu 'Großmutter' vytlačilo toto *baba* starobylý termín *ova*, zachovaný jen v hl. *wow(k)a* (H. Šewc ZfS 6.574), příbuzný s *ujec*.

bába, lidový název jistých nákypů nebo pečiva, též *bahuba* Jg; odtud (tak i slc.) *bábovka*, pův. forma na pečení báby, pak pečivo z ní, nář. *babúfka, bábovica, babník, bábovník, babiereň* = forma na bábu. Pol. nář. *babůfka* „forma do pieczenia babki" (Nitzsch DS). — V češtině doložena tato *bába* od 15. stol.: „Winter Šat 184 uvádí pečenou žemlovou bábu, na niž si recept 1465 opsal farář šebířovský Jan z Lukavce" (Š.). Objevuje se i s výkladem: *v pápě aneb kaši* u Mat Vel 340 A. Zdá se tedy, že bylo cítěno jako cizí; dosud je to jídlo „panské". Bába je totéž co *pápa*; pečivo *baba* je též slc. pol. luž. ukr. rus., *papa* je též polsky. — V něm. nářečích (v sousedství Slovanů, t. v Bavorsku, Slezsku, Sasku aj.) je *Babe, Bäbe* Topf-, Napf-, Aschkuchen, na již. Moravě bylo *Apfelwaba* nákyp z kousků bílého chleba a kousků jablek. J. Knobloch ZfS 7.298 má ta něm. slova za přejatá ze slovanštiny. Tak i Steinhauser SlWien 101.

babina vč.: zvětralý čedič (na Jičínsku) NŘ 20.153; zvětralá skála (na Jaroměřsku) Piazza 291. — Asi od *baba*; klade se důraz na zvětralost, tedy na stáří.

bábinko, mor. (u Kyjova): malé dítě, loutka; horň. *bába* ntr., *bábca* VVM 10.17: malé dítě v peřince. — Slc. *bábka* loutka, též *bábika bábinka bába bábä, bábätko*. Znamená i děvčátko; sem pak dáme i slc. *bábenec bábenček* chlapeček (též panák dětem ke hraní). — Slovo z „dětské" řeči; srov. maď. *báb, baba* t/v, angl. *baby* malé dítě, něm. *Puppe*. Všude jsou to asi domácí, samostatné útvary, o přejímání netřeba mluviti.

babočka: druh motýlů. — Preslem přejato z r. *bábočka* t/v; znamená to vlastně babku, tj. patrně čarodějnici (podle jiných prý duši babičky); věřilo se, že v některých zvířatech (zvláště lidu odporných; mezi těmi jsou i můry noční i motýli denní!) jsou skryty čarodějnice. Slovo však zní přívětivě — příčinou je pověrečný strach. Slc. *bábočka* SSJ, též *babička babôška babuška babuočka* pestrý denní motýl, babočka. O tom podrobně Vážný JM.

babonit msl.: hledati něco bez oprávnění (tam, kde nemám co hledati!) nebo nevčas (např. v noci, a tím budit jiné ze spaní) nebo nemotorně, též *babúňat baboznit babúzňať pabonit mamonit, zbúzat*, han. *babóňať*. — Slovo zřejmě silně nevlídné, expresivní (viz přípony!). Východisko základu *bab-* není zřetelné. Snad původní je *pabúňat* z *pa-búcat* (viz *puditi*), stran významu srov. č. *vytloukati* = hledati, slídit.

babrati se, *babravý* mor.: piplati se, mazati se (s prací); *babroš, babrák*; *babranica*. S novými příponami mor. *bachlat* t/v a jč. *vybahnit se* vypraviti se (na cestu); srov. slc. *vybabrať sa*. S *i* laš. *zabibrať*. Zdá se, že sem patří i *piplati* 2° (viz) a val. *fafrať* SvK. — Slc. *bábrať* špinit, kazit, dělat neodborně, dělati práci s něčím nečistým; pol. *babrać się*, nář. *bablać*, ukr. *babraty* t/v. — Psl. *babrati*; odpovídá mu het. *paprāhh-* špiniti, skvrniti, *paprāi-* pošpiniti se, prohřešiti se. U nás přibyla thematisace a zdloužení v 1. slabice (asimilací k 2. slabice). Maď. *babrál* je ze slovenštiny.

babule mor.: husa, zdrobň. *babulka bibulka*, slc. *babuľa babuliatko babul(en)(k)a baburka babuška*. — Od vábicí interjekce *babi! babi!*, jíž se volá na husy (slc.).

babuša mor.: šátek zavázaný křížem pod bradou, v týle nahoru cípem n. prostě pod bradu B; přenes. han.: žena tak důkladně proti zimě velkým teplým šátkem chráněná, že jí není takřka obličej vidět Gr, odtud *zababušit se* B, *babušit se* Gr = takto si chránit hlavu proti zimě. — Dl. *babuška* 'šátek na hlavu' (i 'babička') ZfS 7.263,